

1. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱԿՐՈՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ
(2017 թ. հունվար – սեպտեմբեր)

1.	Տնտեսական ակտիվության ցուցանիշ	105.1%
1.1.	Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալ	111.9%
1.2.	Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի ծավալ	90.1%
1.3.	Շինարարության ծավալ	93.6%
1.4.	Առևտրի շրջանառություն	112.5%
1.5.	Ծառայությունների ծավալ (առանց առևտրի)	112.8%
2.	Սպառողական գների ինդեքս	100.6%
3.	Արդյունաբերական արտադրանքի գների ինդեքս	103.8%
4.	Էլեկտրաէներգիայի արտադրություն	106.5%
5.	Միջին ամսական անվանական աշխատավարձ	102.4%
6.	Արտաքին առևտրաշրջանառություն	121.7%
6.1.	Արտահանում	119.1%
6.2.	Ներմուծում	123.2%

2. ՀՀ 2016-2018 ԹԹ. ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆԵՐ

2.1. 2018 թ. բյուջեի եկամուտներ, դեֆիցիտու ծախսեր

	2016 թ.	2017 թ.	2018 թ.	Աճ (%)	Աճ (%)
	Փաստացի	Հաստատված	Նախագիծ	2018/2017	2018/2016
Եկամուտներ	1,135.9	1,210.0	1,307.3	8.0%	15.1%
Դեֆիցիտ	284.7	151.1	156.9	3.8%	-44.9%
Ծախսեր	1,420.6	1,360.1	1,464.2	7.7%	3.1%

մլրդ դրամ

3. ՀՀ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

3.1. Հարկային և մաքսային ոլորտ

2017 թ. 10 ամսվա ընթացքում արձանագրվել են հետևյալ արդյունքները.

	2016թ.	2017թ.	մլն դրամ	
	10 ամիսներ		%	մլն դրամ
ՀՀ պետական բյուջե հաշվեգրված հարկային եկամուտները	876,507	935,138	6.7	58,631
Հարկային եկամուտներ՝ ներառյալ ԱԱՀ-ի վերադարձի գումարները	876,507	969,253	10.6	92,746
Հարկային մարմինների կողմից հավաքագրումները	666,903	716,563	7.4	49,659
Մաքսային մարմինների կողմից հավաքագրումները	209,603	252,690	20.6	43,087
ԱԱՀ-ի մասով վերադարձված գումարը	39,100	49,700	27.1	10,600

Գերավճարների և ապառքների գծով 2017 թ. 9 ամսվա համար արձանագրվել են հետևյալ արդյունքները.

	2016թ.	2017թ.	Նվազում	
	9 ամիսներ		%	մլն դրամ
ՀՀ պետական բյուջե հավաքագրվող հարկատեսակներին վերաբերող գերավճարները	280,641	258,634	7.8	22,007
Չվճարված հարկերի գծով պարտավորությունները (ապառք)	132,518	124,184	6.3	8,334

ԱԱՀ-ի գումարների վերադարձ	Մինչև 20 մլն դրամի հայտերի հիման վրա ԱԱՀ-ի գումարների վերադարձը կատարվում է առանց ուսումնասիրության և ընդամենը 4 աշխատանքային օրվա ընթացքում՝ նախկինում սահմանված 90 օրվա փոխարեն: - 2017 թ. 9 ամիսներին ԱԱՀ-ի գումարներն
----------------------------------	--

	օրենքով նախատեսված մինչև 180 օրվա ընթացքում վերադարձնելու պայմաններում փաստացի վերադարձվել են միջինում 67 օրվա ընթացքում (նույն ցուցանիշը 2016թ. հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում միջին հաշվով կազմել է 99 օր):
Հարկային ստուգումներ	48%-ով կրճատվել է:
Մաքսային արժեքի որոշման ժամանակ գործարքի գնի մեթոդի կիրառություն	Ընդլայնվել է մաքսային արժեքի որոշման ժամանակ գործարքի գնի մեթոդի կիրառությունը, որի տեսակարար կշիռը հասել է 68%-ի:
Գանգատարկման ընթացակարգեր	Ընդհանուր առմամբ, 2017 թ. 10 ամսվա ընթացքում հարկ վճարողների կողմից ներկայացվել է 378 բողոք, որից 60.3%-ն ամբողջությամբ կամ մասնակի բավարարվել է:

3.2. Ակտիվներ

Ֆինանսական համակարգի ակտիվներ	Աճել են 3.4%-ով և կազմել 4 տրլն 124 մլրդ դրամ (2016թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճելով 2.8%):
Վարկեր	Ավելացել են 1.8 % և կազմել 2 տրլն 357 մլրդ դրամ (2016թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճելով 4.4%):
Ֆիզիկական անձանց վարկեր	Աճել են 43.0 մլրդ դրամով կամ 5.8%-ով:
Իրավաբանական անձանց վարկեր	Աճել են 51.6 մլրդ դրամով կամ 3.7%-ով:

3.3. Վարկերի տոկոսադրույք

	Իրավաբանական անձանց վարկերի տոկոսադրույք		Ֆիզիկական անձանց վարկերի տոկոսադրույք	
	դրամ	արժույթ	դրամ	արժույթ
2016 սեպտեմբեր	14.4	9.7	19.0	13.7
2017 սեպտեմբեր	10.7	8.2	16.2	12.5

3.4. Սպառման ապրանքների ներմուծման աճ

2017 թ. 9 ամսվա ընթացքում՝ 2016 թ. նույն ժամանակահատվածի համեմատ, մի շարք ապրանքատեսակների կամ ապրանքային խմբերի (հագուստ, սնունդ, տան պարագաներ, ավտոմեքենաներ և անվադողեր, կենցաղային սարքեր) ներմուծման ծավալների զգալի աճ է գրանցվել: Որոշ ապրանքատեսակների գծով վիճակագրությունը (ըստ խմբերի) բերվում է աղյուսակներում ստորև.

ՏԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐ ԵՎ ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ ՏԵԽՆԻԿԱ				
Ապրանքի անվանում	չ/մ	Քանակ		
		2016թ.	2017թ.	Աճ (%)
Լվացքի մեքենաներ	հազ. հատ	14	16	16
Հիմքագործքային պաստառներ	տոննա	1,593	1,937	22
Սառնարան, սառցարան և այլ	տոննա	277	342	24
Կահույք և դրանց այլ մասեր	տոննա	813	1,027	26
Կահույք և դրանց այլ մասեր	հազ. հատ	17	22	33
Ապակե ամանեղեն, իրեր տան հարդարման համար	հազ. հատ	5,010	6,493	36
Նստելու կահույք	հազ. հատ	107	154	44
Ծորակ, կափույր և նման ամրան խողով.	տոննա	398	803	102
Անկողնու պարագաներ	տոննա	417	887	113
Էլեկտրական ջեռուցիչ, էլեկտրասարք	հազ. հատ	148	505	246

ԱՎՏՈՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԵՎ ԱՆՎԱԴՈՂԵՐ				
Ապրանքի անվանում	չ/մ	Քանակ		
		2016թ.	2017թ.	Աճ (%)
Մարդատար ավտոմեքենա	հազ. հատ	10.91	23.9	119
Օդանշական ուղևորներ անվադողեր	հազ. հատ	156	350	125

ՍՆՈՒՆԴ				
Ապրանքի անվանում	չ/մ	Քանակ		
		2016թ.	2017թ.	Աճ %

Ջրեր, հանքային և գազավորված՝ քաղցր.	հազ. լիտր	5,627	5,971	6
Կաթ և սերուցք խտացրած	տոննա	2,843	3,159	11
Ադամաթուզ	տոննա	7,690	9,277	21
Ընտանի թռչնի միս	տոննա	16,271	21,342	31
Մարգարին՝ խառնուրդ կամ պատրաստի	տոննա	2,605	3,488	34
Սննդամթերք (այլ տեղերում չնշված)	տոննա	752	1,011	34
Պանիր և կաթնաշոռ	տոննա	443	598	35

3.5. ՀՀ-ում անշարժ գույքի շուկան

	Գործարքի տեսակ	2017 թ.	Աճը (Նվազումը)		2016 թ.
		9 ամիսներ	%	քանակ	9 ամիսներ
1.	Օտարում	35,373	3.40%	1,165	34,208
1.1	առուծախ	25,716	4.80%	1,189	24,527
1.2	նվիրատվություն	9,532	0.90%	85	9,447
1.3	փոխանակում	125	-46.60%	-109	234
2.	Վարձակալություն	6,262	11.00%	623	5,639
3.	Գրավադրում	16,667	16.70%	2,387	14,280
4.	Ժառանգություն	14,288	1.30%	188	14,100
5.	Օրինականացում	777	0.50%	4	773
6.	Առաջնային գրանցում	16,999	10.60%	1,633	15,366
7.	Այլ գործարքներ	36,686	-12.10%	-5,054	41,740
	Ընդամենը	127,052	0.80%	946	126,106

2017 թ. 3-րդ եռամսյակում ՀՀ անշարժ գույքի շուկայում առաջնային գրանցում գործարքի տեսակն աճել է 18.8%-ով:

3.6. Զբոսաշրջություն

	2016 թ.	2017 թ.	Աճ	
	9 ամիսներ	9 ամիսներ	%	քանակ
Հայաստան ընդհանուր այցելություններ	2,075,877	2,520,746	21.4%	444,869
Հայաստան ներգնա զբոսաշրջային	968,972	1,172,402	21.0%	203,430

այցելություններ				
-----------------	--	--	--	--

3.7. Ավիափոխադրումներ

ՀՀ օդանավակայանների՝ 2017 թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսների վիճակագրությունը՝ 2016 թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսների համեմատ.

	Քանակ, քաշ	Աճ (%)
ՀՀ օդանավակայանների ուղևորափոխադրում	1, 922,183 մարդ	24 %
«Զվարթնոց» օդանավակայանի ուղևորափոխադրում	1,856,294 մարդ	20.3 %
«Շիրակ» օդանավակայանի ուղևորափոխադրում	65,889 մարդ	832.6 %
«Զվարթնոց» օդանավակայանի բեռնափոխադրում	17,183 տոննա	49.7 %
ՀՀ օդանավակայանների թռիչք-վայրէջքներ	8,197 թռիչք-վայրէջք	21 %

4. ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ

4.1. Արտահանում

2017թ. հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում ապրանքների արտահանումը կազմել է 1,546.7 մլն ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 248.0 մլն ԱՄՆ դոլարով (19.1%-ով), այդ թվում.

	Արտահանում		Հավելած	
	մլն \$	մլն \$	մլն \$	%
1. Հանքահումքային արտադրանք	482.1	139.5		40.7
2. Պատրաստի սննդի արտադրանք	356.5	74.9		26.6
3. Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր	198.9	40.7		25.7
4. Մանածագործական իրեր	99.5	27.3		37.9

5. Կենդանի կենդանիներ և կենդանական ծագման արտադրանք	44.2	17.8	67.3
6. Մեքենաներ, սարքավորումներ և մեխանիզմներ	29.1	14.3	97.2
7. Քիմիայի և դրա հետ կապված արդյունաբերության ճյուղերի արտադրանք	19.6	8.1	70.2
8. Տարբեր արդյունաբերական ապրանքներ	4.1	2.7	2.9 անգամ
9. Իրեր՝ քարից, գիպսից, ցեմենտից	12.6	1.4	12.7
10. Սարքեր և ապարատներ	26.8	4.9	22.4
11. Բուսական ծագման արտադրանք	31.6	-18.3	-36.7
12. Թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ և այլն:	196.3	-70.5	-26.4

ԵԱՏՄ երկրներ արտահաման աճը կազմել է 43.1% մինչդեռ ընդհանուրի մեջ մասնաբաժինը 20.4% -ից դարձել է 24%, իսկ այլ երկրների պարագայում աճը կազմել է 16%, մինչդեռ ընդհանուր արտահանման մեջ մասնաբաժինը դարձել է 76%՝ նախկին 79.6%-ի փոխարեն:

4.2. Ներմուծում

2017թ. հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում ապրանքների ներմուծումը կազմել է 2,820.8 մլն ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ աճելով 531.2 մլն ԱՄՆ դոլարով (23.2%-ով):

Ներմուծման աճը կիսով չափ պայմանավորվել է միջանկյալ օգտագործման (արտադրական նպատակներով) և կապիտալ արտադրանքի ներմուծման աճերով: Ներմուծման կառուցվածքը 2017թ. հունվար-սեպտեմբեր ժամանակահատվածի համար ներկայացվում է ստորև.

	Ներմուծում	Հավելած	
	մլն \$	մլն \$	%
Ընդամենը	2,820.8	531.2	23.2

Կապիտալ ապրանքներ	470.7	145.4	44.7
Միջանկյալ սպառման ապրանքներ	901.4	117.4	15.0
Սպառման ապրանքներ	1,448.7	268.4	22.7
	Ներմուծման կառուցվածք	Հավելածի կառուցվածք	
		%	
Ընդամենը	100	100	
Կապիտալ ապրանքներ	16.7	27.4	
Միջանկյալ սպառման ապրանքներ	32.0	22.1	
Սպառման ապրանքներ	51.3	50.5	

ԵԱՏՄ երկրներից ներկրվող ապրանքների աճը կազմել է 35.9%, մինչդեռ ընդհանուրի մեջ մասնաբաժինը 25.5% -ից դարձել է 26.6%, իսկ այլ երկրների պարագայում աճը կազմել է 28%, մինչդեռ ընդհանուր ներմուծման մեջ մասնաբաժինը դարձել է 73.4%՝ նախկին 74.5%-ի փոխարեն:

5. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ

5.1. Օտարերկրյա ներդրումներ

«Ստատիստիկայի իրական հատվածում կատարված օտարերկրյա ներդրումների ստացումների (ներհոսքերի) ծավալը, ըստ 10 խոշոր երկրների, 2017 թ. հունվար-հունիս ժամանակահատվածի համար ներկայացված է ստորև.

		մլն ԱՄՆ դոլար	
		Ընդամենը ներդրումներ	այդ թվում՝ ուղղակի ներդրումներ
	Ընդամենը	1,024.3	328.1
	Աճ, %	36.7%	26.6%
	այդ թվում՝		
1.	ՌԴ	374.3	200.2

2.	Գերմանիա	169.8	15.7
3.	Կիպրոս	153.6	11.2
4.	Միացյալ Թագավորություն	77.6	3.4
5.	Ջերսի	65.3	65.3
6.	Կանադա	71.7	0.0
7.	Լյուքսեմբուրգ	34.4	0.2
8.	Լիբանան	20.1	7.8
9.	Ֆրանսիա	13.4	7.0
10.	Հունգարիա	12.4	0.0

«ԱՎԾ կողմից հրապարակվող օտարերկրյա ներդրումների մասին պաշտոնական տվյալները չեն կարող կոռելացվել «Կառավարության կողմից հնչեցված ներդրումների ծավալների հետ, քանի որ դրանք վերաբերում են միայն օտարերկրյա ներդրումներին, չեն ներառում պետական ծրագրերը, հաշվարկվում են հատուկ՝ ԱՄՀ կողմից մշակված և միջազգային պրակտիկայում ընդունված մեթոդաբանությամբ և հրապարակվում են զուտ մեծություններով:

5.2. Կառավարության կողմից հայտարարված ներդրումներ

2017 թ. համար «Կառավարության կողմից հայտարարած 830-850 մլն ԱՄՆ դոլարի ներդրումները ներառում են ինչպես պետական, այնպես էլ մասնավոր ներդրումները, որոնք նախատեսվում է իրականացնել 2017 թվականին: Դրանց մեջ ներառված են տարբեր գերատեսչությունների կողմից իրականացվող պետական, այդ թվում՝ վարկային կամ դրամաշնորհային միջոցներով իրականացվող, պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության ներդրումային ծրագրերը, ինչպես նաև մասնավոր այն ներդրումային ծրագրերը, որոնք պետության կողմից ստացել են հարկային, մաքսային կամ այլ արտոնություններ, ինչպես նաև խորհրդատվական աջակցություն:

2017 թ. 8 ամսվա կատարողականը՝ ըստ ոլորտների, ներկայացված է ստորև.

Ոլորտ	2017 թ. կատարողականի կանխատեսում	2017 թ. 8 ամսվա կատարողական	Տոկոս
Աշխատանք և սոցիալական	\$4,665,318	\$1,800,000	39%

ոլորտ			
Առողջապահություն	\$41,792,371	\$18,700,000	45%
Արդարադատություն	\$4,729,252	\$2,500,000	53%
Բնապահպանություն	\$4,126,624	\$1,400,000	34%
Գյուղատնտեսություն	\$101,280,000	\$22,614,000	22%
Էներգետիկա և բնական պաշարներ	\$220,235,708	\$155,388,141	71%
Պետական գույքի կառավարում	\$21,523,370	\$582,500	3%
Պետական եկամուտներ	\$7,795,914	\$3,200,000	41%
Քաղաքաշինություն	\$111,502,646	\$31,980,000	29%
Քաղաքացիական ավիացիա	\$1,000,000	\$349,720	35%
Կրթություն և գիտություն	\$18,958,455	\$6,650,000	35%
Մշակույթ	\$2,112,427	\$177,169	8%
Սպորտ և երիտասարդություն	\$7,135,016	\$1,500,000	21%
Տարածքային կառավարում և զարգացում	\$79,190,679	\$45,070,000	57%
Տնտեսական զարգացում և ներդրումներ	\$88,870,134	\$42,069,000	47%
Տրանսպորտ, կապ և SS	\$119,535,368	\$42,040,000	35%
Ընդամենը	\$834,453,282	\$376,020,530	45%

6. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

6.1. ՀՀ համայնքների եկամուտների պլանավորում և սեփական եկամուտների հավաքագրում

<p>ՀՀ համայնքների բյուջեների սեփական եկամուտների փաստացի ցուցանիշներ՝ առանձին հարկատեսակների գծով</p>	<p>2016 թ. համեմատությամբ 10 ամսվա հաշվարկով աճել է 2,411 մլրդ դրամով, կամ 23.3 %-ով, այսպես.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Հողի հարկ՝ 221.3 մլն դրամ (10.6% աճ) - Գույքահարկ՝ 518.0 մլն դրամ (12.4% աճ), - Վարձակալության եկամուտներ՝ 206.0 մլն դրամ (16.0% աճ), - Տեղական վճարներ՝ 1.035 մլն դրամ (70.9% աճ):
--	--

6.2. Աղբահանություն

Աղբավայրերի գույքագրում և անձնագրավորում, աղբահանության կազմակերպման վարչարարության խստացում	<p>Գույքագրվել է 2,029 աղբավայր՝ ավելի քան 430 հա ընդհանուր տարածքով, որոնցից 2017 թ. սեպտեմբերի 5-ի դրությամբ՝</p> <ul style="list-style-type: none">- 1,574-ը մաքրվել կամ կոնսերվացվել է:- 153-ը ենթակա է փակման, որից 64-ը կփակվի մինչև տարեվերջ, 22-ը՝ մինչև 2018 թ. հուլիսի 1-ը:- կնքվել են աղբահանության և սանիտարական մաքրման նոր պայմանագրեր 9,479 իրավաբանական սուբյեկտների հետ:- աղբահանության վճարների հավաքագրումը ավելացել է շուրջ 30%-ով, իսկ որոշ դեպքերում՝ նաև 2 անգամ:
---	---

6.3. Աջակցության տրամադրում

Աջակցություն սահմանամերձ համայնքներին	Սահմանամերձ համայնքների բնակիչներին հատկացվել է շուրջ 929 մլն դրամ գումար:
--	--

6.4. Համայնքների խոշորացում

Խոշորացման գործընթաց	<ul style="list-style-type: none">- 325 համայնքների միավորման արդյունքում ձևավորվել է 34 համայնք:- 2016-2017 թթ. իրականացված ծրագրերում ներառված 465 համայնքների միավորման արդյունքում ձևավորվել է թվով 52 համայնք:- 2018-2019 թթ. նախատեսվում է շարունակել և ավարտել համայնքների խոշորացման գործընթացը:
-----------------------------	--

7. ՏՐԱՆՍՊՈՐՏ, ՃԱՆԱՊԱՀԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ և ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ

7.1. Տրանսպորտ

1. Միասնական երթուղային ցանցի ձևավորման նպատակով 220 չսպասարկվող համայնքների համար մշակվել է երթուղային հասանելիության ցանց, այդ համայնքների շուրջ 40%-ը ներառվել է գործող երթուղային ցանցում:

7.2. Ճանապարհաշինություն

1. Գույքագրվել և քարտեզագրվել է 1,231 կմ ճանապարհ:

2. ՀՀ պետական բյուջեի հաշվին իրականացվել են ավտոմոբիլային ճանապարհների ընթացիկ ամառային (2,950.3 կմ) և ձմեռային (3,477.1 կմ), թունելների (3 հատ), կամուրջների (5 հատ) և պարսպող հարմարանքների (627,669 գծմ) պահպանման աշխատանքներ, նշագծվել՝ 1,895.9 կմ ավտոճանապարհ՝ 4.2 մլրդ դրամ ընդհանուր արժեքով:

3. Հյուսիս-հարավ ծրագրի շրջանակում՝

- ԱԶԲ-ի ջակցությամբ Տրանշ-1-ով աշխատանքներն ավարտվել են, Տրանշ-2-ով կատարվել են 500,000 մ³ հողային, 6 կմ բետոնե պատվածք, 3,300 մ³ կառուցվածքային բետոնի աշխատանքներ (14.2 մլն ԱՄՆ դոլար), Տրանշ-3-ով Թալին-Լանջիկ ճանապարհահատվածում՝ 250,000 մ³ հողային, 1500 մ³ կառուցվածքային բետոնի աշխատանքներ: Ընթանում են 9 ուղեանցի շինարարական և հաղորդակցուղիների տեղափոխման աշխատանքները (1,9 մլն ԱՄՆ դոլար):

- ԵՆԲ-ի աջակցությամբ Տրանշ-3-ով իրականացվել են 300,000 մ³ հողային, 3000 մ³ կառուցվածքային բետոնի աշխատանքներ (1,9 մլն եվրո):

4. Մ6 Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման ճանապարհի բարելավման շրջանակում իրականացվել են 241,040 մ³ հողային աշխատանքներ, վերականգնվել՝ 1,912 գծմ ջրահեռացման համակարգ, կառուցվել՝ 3,578 գծմ հենապատեր, ասֆալտապատվել՝ 6.6 կմ ճանապարհ, վերակառուցվել՝ 280 գծմ երկարությամբ թունել, կառուցվել՝ 57 մ թոփչքով նոր կամուրջ (10,5 մլն եվրո):

5. Կենսական նշանակություն ունեցող ճանապարհացանցի բարելավման շրջանակում ՀԲ աջակցությամբ իրականացվել են 43,628 մ³

հողային աշխատանքներ, վերականգնվել՝ 14,564 գծմ ջրահեռացման համակարգ, կառուցվել՝ 3,264 գծմ հենապատեր, ասֆալտապատվել՝ 29.8 կմ ճանապարհ (6,8 մլն ԱՄՆ դոլար):

7.3. Տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ

1. Ինտերնետից օգտվողների թիվը 2017 թ. աճել է 17 %-ով, որը 2014թ. կազմել է 50.03 %, 2015 թ.՝ 55.29 %, 2016 թ.՝ 60.39 %: Հայաստանում SS ոլորտը շարունակում է զարգանալ տարեկան միջինը 20%-ով (տես աղյուսակը):

	2014	2015	2016	2017*
ՀՀ-ում SS ոլորտի ընկերությունների քանակը	396	450	520	570
Ընդհանուր հասույթ, ԱՄՆ մլն դոլար	345	426	510	650
Ընդհանուր հասույթի տարեկան աճը, %	21%	23%	20%	27%

8. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

8.1. Գյուղատնտեսության սուբսիդավորման նոր քաղաքականություն

Գյուղատնտեսական տեխնիկայի ֆինանսական վարձակալություն՝ լիզինգ	Մարման ժամկետ՝ 3-10 տարի Տոկոսադրույք՝ 2% (9% տոկոսադրույքի 7%-ի սուբսիդավորում): Տրամադրվել է շուրջ 80 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա, այդ թվում՝ 44 տրակտոր:
Հակակարկտային ցանցերի ներդրման համար (Խաղողի և պտղատու այգիներում)	Մարման ժամկետ՝ 7 տարի Տոկոսադրույք՝ 2% Տարեկան շուրջ 1350 հա այգիներում հակակարկտային ցանցերի ներդրում
Վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորում	Մարման ժամկետ՝ մինչև 5 տարի (նախորդ ծրագրի 2 տարվա փոխարեն)

* - կանխատեսում

	Տոկոսադրույք՝ 5%, իսկ սահմանամերձ բնակավայրերում՝ 3%
Կաթիլային ոռոգման համակարգերի ներդրման համար	Մարման ժամկետ՝ 3 տարի Տոկոսադրույք՝ 2% (2018թ.-ից)
Ինտենսիվ պտղատու այգիների հիմնման համար	Մինչև 10 հեկտար այգետնկումներ կատարող տնտեսավարողներին տրամադրվող վարկի տոկոսադրույքի սուբսիդավորմամբ կցուցաբերվի պետական աջակցություն
Գյուղատնտեսական հումքի մթերումների (գնումների) նպատակով առավելագույն 150.0 մլն ՀՀ դրամ	Մարման ժամկետ՝ 1 տարի Տոկոսադրույք՝ 3% (12% տոկոսադրույքի 9%-ի սուբսիդավորում):

8.2. Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանի հիմնադրում

Վերջին երեք տարվա ընթացքում ՀՀ են ներկրվել 160 անվանում տարբեր մակնիշի գյուղատնտեսական նշանակության տրակտորներ, որից 30 հատ՝ 2015 թվականին, 51 հատ՝ 2016 թվականին և 79 հատ՝ 2017 թվականին:

2017 թ. ընթացքում ներկրված 79 անվանում տարբեր մակնիշի տրակտորներից լիզինգային ծրագրի շրջանակում իրացվել են 58 հատ և 2 միավոր հացահատիկահավաք կոմբայններ (Claas և Vector), ինչպես նաև 75 միավոր տարբեր մակնիշների գյուղմեքենաներ (հավաքիչ մամլիչ, հողի ֆրեզ, գութան, կուլտիվատոր, սրսկիչ):

8.3. Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության երկրորդ վարկային ծրագիր

Կոոպերատիվներում կաթնատվությունն ավելացել է 13 %-ով:
Վաճառվող խոշոր և մանր եղջերավոր կենդանիների գլխաքանակն ավելացել է համապատասխանաբար 7500 և 7000 գլխով:
Արժեշրթայի զարգացման բաղադրիչում ընդգրկված տնտեսավարողների արտադրանքի աճը կազմել է 851.0 մլն դրամ:

Բարելավված արտոնների տարածքը կազմել է 48 հազ. հա:

8.4. Ինտենսիվ պտղատու այգիներ և կարկտապաշտպան ցանցային համակարգեր

Մարզ	Պտղատու և հատապտղատու այգիների տարածություն	որից՝ ինտենսիվ	այդ թվում՝ կարկտապաշտպան ցանցային համակարգով	այդ թվում՝ կաթիլային համակարգով
Արագածոտն	6,582	1,484	78	43
Արարատ	8,073	36	31	151
Արմավիր	8,652	95	32	852
Գեղարքունիք	1,403	50	-	
Կոտայք	4,325	740	174	96
Լոռի	2,293	2	-	
Սյունիք	2,601	18	18	
Շիրակ	534	77		3
Վայոց ձոր	2,139	51		32
Տավուշ	2,580	59		19
Երևան	1,328			
Ընդամենը	40,510	2,612	333	1,195

8.5. Ջերմոցային տնտեսություն

Ներկա դրությամբ ՀՀ-ում առկա ջերմոցները 1236 հա են, որից 101 հա՝ բարձրակարգ ժամանակակից, իսկ 1125 հա՝ ավանդական ջերմոցներ, որից 310 հա՝ ապակեպատ, իսկ 815 հա՝ թաղանթապատ:

Բացի այդ, կառուցվում են նոր ժամանակակից ջերմոցներ՝ շուրջ 70-90 հա:

9. ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

9.1. Կենտրոնի գործունեության նկարագիր

Ռազմավարական նախաձեռնությունների կենտրոնն սկսել է իր գործունեությունը 2017 թ. հունվարի 12-ին: Կենտրոնն այժմ ունի 22 աշխատակից, որից 6-ը վարձատրվում են դոնոր կազմակերպությունների կողմից: Այժմ իրականացվում է 26 ծրագիր,

որոնք վերաբերում են պետական կառավարման համակարգին, հարկային և մաքսային վարչարարության, կրթության, տեղեկատվական և բարձր տեխնոլոգիաների, տուրիզմի և գյուղատնտեսության ոլորտներին, ինչպես նաև դատական համակարգին և հանրային-մասնավոր գործընկերության ոլորտին:

Կենտրոնի կողմից արդեն իսկ ավարտին է հասցվել համակարգային բարեփոխումներին ուղղված 6 ծրագիր՝

Ծրագիր	Նկարագրություն
Հարկային և մաքսային վարչարարության ոլորտում արագ հաղթանակներ	ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հետ մշակվել և 2017 թ. մարտին հրապարակվել է 2-րդ սերնդի բարեփոխումների ծրագիրը (հիմնական գործընկեր՝ Պետական եկամուտների կոմիտե):
Օտարերկրյա մասնագետների ներգրավման համար խթաններ	Մի շարք ՏՏ ընկերությունների հետ համատեղ մշակվել է ծրագիր, համաձայն որի՝ ռազմավարական ոլորտներում բարձր որակավորում ունեցող Հայաստանի ռեզիդենտ չհամարվող անձանց տրամադրվելու են ֆինանսական խթաններ (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարություն և Պետական եկամուտների կոմիտե):
ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության և ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ֆունկցիոնալ վերլուծություն	«Արար» հիմնադրամի և Ի-Վի Քոնսալթինգ ՓԲԸ աջակցությամբ իրականացվել է 2 նախարարությունների ֆունկցիոնալ վերլուծություն (վերլուծության արդյունքներով՝ պիլոտային ծրագիրը կսկսվի իրականացվել սույն թվականի հոկտեմբերից) (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն, ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն և ՀՀ կառավարության աշխատակազմ)
Զերմուկի և Վանաձորի՝ որպես զբոսաշրջային ուղղությունների	Մշակվել են Զերմուկի և Վանաձորի զբոսաշրջային ուղղությունների զարգացման ծրագրերը (հիմնական գործընկեր՝ Տուրիզմի պետական կոմիտե, ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման

զարգացում	նախարարություն):
Կայուն զարգացման նպատակների ազգային ինովացիոն կենտրոն	ՄԱԿ-ի հետ համատեղ Կենտրոնի հովանու ներքո ստեղծվել է Կայուն զարգացման նպատակների ազգային ինովացիոն կենտրոն՝ ՄԱԿ-ի ԿԶՆ իրականացման համար (ՀՀ՝ ՄԱԿ-ում ստանձնած պարտավորություն) (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կառավարության աշխատակազմ և Հայաստանում ՄԱԿ-ի գրասենյակ):
YES (Young Experts Scheme)	Եվրամիության աջակցությամբ նախաձեռնվել է YES ծրագիրը, որի միջոցով պետական տարբեր մարմիններում 1 տարի ժամկետով ներգրավվելու են Հայաստանից և Սփյուռքից բարձր որակավորում ունեցող մոտ 20 երիտասարդներ՝ ռազմավարական ուղղություններով ծրագրեր մշակելու և իրականացնելու նպատակով:

Մինչև տարվա վերջ ավարտին կհասցվեն հետևյալ ծրագրերը.

Ծրագիր	Նկարագրություն
Հայաստանի Զարգացման Ռազմավարություն 2030	Մշակվում է և մինչև տարվա վերջ ՀՀ կառավարությանը կհանձնվի Հայաստանի Զարգացման Ռազմավարություն 2030 (աշխատանքային խմբերի աշխատանքներն արդեն սկսվել են, և հանրային քննարկումները կիրականացվեն սույն թվականի նոյեմբերին) (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կառավարության աշխատակազմ):
Հայաստանի Թվային Օրակարգ 2030	Մշակվում է և մինչև տարվա վերջ ՀՀ կառավարությանը կհանձնվի Հայաստանի Թվային Օրակարգ 2030 (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարություն, Թվային Հայաստան Հիմնադրամ):
Հանրային-մասնավոր	ՎԶԵԲ-ի աջակցությամբ մշակվում է հանրային-մասնավոր գործընկերության օրենսդրական բազան

գործընկերության իրավական և ինստիտուցիոնալ համակարգ	(օրենք և ենթօրենսդրական ակտեր), ինչպես նաև աշխատանքներ են տարվում հանրային-մասնավոր գործընկերության մասնագիտացված միավորի ձևավորման ուղղությամբ (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կառավարության աշխատակազմ և ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն):
Կրթության զարգացման պետական ծրագիր 2030	Մշակման փուլում է գտնվում Կրթության զարգացման պետական ծրագիրը (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն):
Կրթության ազգային ինստիտուտի (ԿԱԻ) ֆունկցիոնալ վերլուծություն	Իրականացվում է ԿԱԻ ֆունկցիոնալ վերլուծություն, որի արդյունքներով կառաջարկվի ԿԱԻ բարեփոխման և արդյունավետության բարձրացման ծրագիր (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն):
Դպրոցների կառավարման համակարգի բարեփոխումների ծրագիր	Իրականացվում է դպրոցների կառավարման համակարգի բարեփոխումների ծրագրի մշակում (հիմնական գործընկեր՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն):

9.2. Կենտրոնի ֆինանսավորում

Մինչ օրս Կենտրոնն իր գործունեությունն (աշխատավարձ և պահպանման ծախսեր) իրականացնելու համար ստացել է շուրջ 120 միլիոն ՀՀ դրամ (որից 100 միլիոնը՝ ՀՀ պետական բյուջեից, իսկ 20 միլիոնը՝ մասնավոր նվիրատվությունների միջոցով): Կենտրոնի կողմից իր ծրագրերն իրականացնելու համար բանակցություններ են վարվել միջազգային դոնոր կազմակերպությունների հետ, որի արդյունքում արդեն ապահովվել է շուրջ 3,100,000 ԱՄՆ դոլարի տեխնիկական աջակցություն՝ նպատակային համատեղ ծրագրերի իրականացման համար և 500,000 ԱՄՆ դոլար՝ ՌՆԿ ընթացիկ գործունեությունը ֆինանսավորելու համար:

Բանակցություններ են վարվում ևս շուրջ 3,500,000 ԱՄՆ դոլարի աջակցություն ստանալու վերաբերյալ՝ փորձագետների ներգրավման և նոր ծրագրերի մշակման և իրականացման համար:

10. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

- Հիմնադրամի կողմից կազմակերպվել է 3 գործարար և ներդրումային համաժողով, որոնց արդյունքում կնքվել է 9 հուշագիր և 4 պայմանագիր՝ այդ թվում 1 էքսկլյուզիվ: Պայմանագրերով նախատեսվում է իրականացնել 112 մլն ԱՄՆ դոլարի ներդրումներ և աջակցել արտահանողներին:

- Կազմակերպվել է հայկական ընկերությունների մասնակցությունը 9 ցուցահանդեսի, որոնց արդյունքում կնքվել է 86 պայմանագիր՝ 3,469 մլրդ դրամի (7,2 մլն ԱՄՆ դոլարի) ընդհանուր գումարով: Ընդհանուր առմամբ կանխատեսվում է մինչ տարվա վերջ ունենալ շուրջ 7 մլրդ դրամի արտահանման պայմանագրեր:

- Գործարկվել է ներդրումային ծրագրերի հավաքագրման հարթակ՝ www.investmentprojects.am կայքը, որտեղ զետեղվել են ՀՀ կողմից հավաքագրված շուրջ 1.2 մլրդ ԱՄՆ դոլար արժողությամբ 30 ներդրումային ծրագրեր: Խմբագրվել և քննարկման են ներկայացվել տարբեր ոլորտների թվով 40 ծրագրեր:

- Կազմակերպվել է «Ձևափոխի՛ր» մրցույթը, որի առաջին փուլի արդյունքում ներկայացվել են երկրի զբոսաշրջային վայրերի ձևափոխման ու տուրիզմի զարգացման 60 նախագծեր:

- Ընդլայնվել են ՀՀ-ում գործող «Մեկ պատուհան» սկզբունքով տրամադրվող ծառայությունները: 2017 թ. ՀՀ-ն սպասարկում է շուրջ 600 ընկերություն, որոնցից 350-ը՝ արտահանող, իսկ 250-ը՝ ներդրող:

- Հիմնադրամն ակտիվ աշխատանքներ է տանում արտերկրում հիմնադրամի ներկայացուցիչների ցանցի ընդլայնման ուղղությամբ: Արդեն իսկ գործում են 9 ներկայացուցիչ, և մինչ տարեվերջ ներկայացուցիչների թիվը նախատեսվում է հասցնել 50-ի: Ներկայացուցիչների աշխատանքի արդյունքում քննարկվում են ներդրումային և արտահանման ծրագրեր: